

učiti vlastiti jezik

Hrvatsko sveučilište još bez hrvatskoga

Europa kompetentnom smatra osobu koja je tijekom školovanja stekla obrazovanje koje će mu/joj omogućiti uspješan život, unatoč stalnim izazovima društva znanja i svjetskog tržišta. Te su kompetencije, redom: sporazumijevanje na materinskom i na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnove znanja o znanosti i tehnologiji, učiti kako učiti, društvena i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost, kulturna svijest i izražavanje. Izražavanje na materinskom jeziku, u našem slučaju hrvatskomu, na prvomu je mjestu. No, je li tako i u praksi? Komunikacija na službenomu jeziku nije dovoljno usvojena u osnovnim i srednjim školama, a različite moduse komunikacije naši studenti više ne uče. Studenti trebaju učiti ono što će im biti potrebno u budućoj praksi, odnosno one sadržaje koje će moći nadograđivati iskustvom i profesionalnim stručnim usavršavanjem - ustrojstvo stručnoga i znanstvenoga teksta, kao i usmeno izražavanje i govorničke vještine. Mjera za kultiviranost je način na koji čovjek sređuje i iznosi svoje misli, a visokoobrazovana osoba koja dobro, suvereno i organizirano piše i govori, uvijek je u prednosti nad onima koji to nisu.

Hrvatski je jezik nacionalni i službeni jezik u Republici Hrvatskoj. Prije samo dvadesetak godina imao je i drukčije službeno ime, a buran završetak tisućljeća i početak novoga Hrvate je, i po jezičnim pitanjima, stavio pred velike izazove. Sve se počelo mijenjati, više ili manje uspješno, a hrvatski je jezik odjednom postao jabukom razdora i problemom oko kojega su se otvorila mnoga pitanja. Povratak pravopisa, tzv. londonca, iz emigracije, brzo je stvorio pobornike i neprijatelje, a vlasti su se tijekom rata okrenule rješavanju narodne egzistencije zaboravljajući da u nju spadaju i hrvatski jezik i kultura. Oni su ostavljeni na milost polemikama i ispraznim prijemnicima oko pisanja negacije pomoćnoga glagola htjeti i sl. Čak je i bivši predsjednik Vlade, inače doktor humanističkih znanosti, nasjeo i izjavio za *Jutamrij list*: „Neću pisati ne ću!“ Pravopisne i obrazovne reforme slijedile su jedna drugu, stroge europske suce trebamo povremeno izvijestiti o napretku, a sami još uvijek ne znamo jesmo li uradili dobar posao.

Kako definiramo kulturnoga čovjeka?

Kako opisujemo obrazovanoga čovjeka? Europa još uvijek tvrdi da je svjetska oaza kulture. Time se u drugi plan stavljaju kulturni obrasci na drugim meridijanima, ali tu ću temu ostaviti političarima, a nastojat ću raščlaniti neke elemente koje idu u prilog učenju službenoga jezika zemlje u kojoj živimo i djelujemo. Europa, naime, kompetentnom, dakle obrazovanom, smatra osobu koja je tijekom školovanja stekla obrazovanje koje će mu/joj omogućiti uspješan život, unatoč stalnim izazovima društva znanja i svjetskog tržišta. Te su kompetencije, redom: sporazumijevanje na materinskom i

na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnove znanja o znanosti i tehnologiji, učiti kako učiti, društvena i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost, kulturna svijest i izražavanje. Izražavanje na materinskom jeziku, u našem slučaju hrvatskomu, na prvomu je mjestu. No, je li tako i u praksi?

Pisana riječ – slaba točka naših škola i fakulteta

Nacionalni ispiti pokazuju da se naši srednjoškolci još uvijek teže snalaze kad se ispituje primjena stečenih znanja, imaju problema s nekim pisanim žanrovima, a dobar dio ih griješi u pravopisu i gramatici, iako kad pišu tradicionalne testove, znaju odgovore na postavljena pitanja. Sa studentima se stanje samo pogoršava. Mnogi mrze pisati p pisane zadatke nastoje obilaziti u širokom luku. Komunikacija na službenomu jeziku, čini se, nije dovoljno usvojena u osnovnim i srednjim školama, a različite moduse komunikacije naši studenti više ne uče, nitko ih ne podučava kako će napisati neki tekst, kako predstaviti svoj projekt,

odnosno kako se jezikom služiti u svakodnevnim profesionalnim situacijama. Perspektiva, ipak, nije toliko loša kako se čini ako pokažemo samo dobru volju, procijenimo što hrvatskim studentima treba i odradimo posao barem na onim fakultetima na kojima je usvajanje komunikacijskih vještina potrebno zbog budućega posla. U tomu nas podržava i europski jezični portfolio koji podupire jezičnu raznolikost i kulturalnu osviještenost. U nas je, naime, vrlo popularno učiti strane jezike i informatiku, a za postavljati materinski jezik. Tako već sedmogodišnjaci uče jedan strani jezik redovno, drugi strani jezik mogu učiti izborno, kao i informatiku – što je također učenje jezika jer se radi o drukčijem modusu komunikacije. S nametnutim softverom uglavnom uče engleski, dok je hrvatskomu jeziku smanjena satnica (kao i matematički).

Prijedlog studentima - učiti ustrojstvo stručnog i znanstvenog teksta.

Radeći i suradujući s nekim studentima, razgovarajući s njima prigodom lekture diplomskih

Piše: SREĆKO LISTEŠ*

fija te od kojih se sastavnica sastoji projekt. Kao poseban žanr valja proučiti i esej te članak (izvorni znanstveni rad, prethodno priopćenje, pregledni članak i stručni članak). Osim toga, studenti bi na svim fakultetima trebali savladati pisanje znanstvene dokumentacije, način pisanja popisa literature, citiranja, popisa izvora, način sastavljanja predgovora ili pogovora, sažetka vlastitoga rada te tehniku izrade magistarskoga rada.

Mjera za kultiviranost - način na koji čovjek sređuje i iznosi svoje misli

Što se tiče usmenoga izražavanja, tu je još lošije stanje jer su govorničke vještine s vremenom stavljene posve u zapećak pa su sve vrste razgovora i monologa (uvodna riječ, predavanje, izjava, vijest, diskusija, komentar, izvješće itd.) zapostavljene, a čitanje, priprema i govorenje publici, vjerojatno su najstresniji događaji u životu većine ljudi. Ne smijemo zaboraviti da su studenti ljudi koji će voditi poduzeća, odgovarati za uspjeh poslovanja, komunicirati uporabom različitih medija i od njih se očekuje da suvereno uporabom jezika postižu bolje rezultate. Obrazovanom osobom smatramo onu koja je mnogo postigla učeći različite sadržaje, ali i osobu za koju obično kažemo da je kultivirana. Mjera za kultiviranost je način na koji čovjek sređuje i iznosi svoje misli, a visokoobrazovana osoba koja dobro, suvereno i organizirano piše i govori, uvijek je u prednosti nad onima koji to nisu.

*predsjednik Društva profesora hrvatskoga jezika

popularizacija znanosti

Vrijeme je za ‘supertalente’, ali u znanosti!

RAZGOVARAO TOMISLAV ČIZMIĆ-MAROVIĆ

“ Mislim da bi svaki znanstvenik morao znati na popularan način ispričati čime se bavi, pogotovo ako je za svoj projekt dobio novce iz državnog proračuna. Prvi korak mogao bi biti pisanje sažetka projekta tako da ga javnost razumije te ga staviti barem na web stranicu projekta.

doc. dr. sc. Željka Fuchs

Kronična boljka hrvatskoga, ali i europskoga obrazovnog sustava je nizak stupanj interesa za prirodne znanosti. Sporadični pokušaji buđenja zanimanja javnosti i struktura obično ostaju bez odjeka, što je zabrinjavajuće ako se zna da su prirodne znanosti temelj gospodarstva i napretka. Sustav ne potiče prirodne znanosti, a interes javnosti za prirodne znanosti ne postoji; javnosti je često zanimljiviji senzacionalizam i znanstveno-popularne emisije poput ‘Na rubu znanosti’; zato znanstvenici sami trebaju djelotvornije promovirati vlastiti rad. Nije dovoljno biti izvrstan u svom poslu ako nitko za to ne zna, ističe doc. dr. sc. Željka Fuchs, organizatorica Festivala znanosti 2010. u Splitu i voditeljica diplomskog studija Fizike okoliša na splitskom PMF-u, koja povodom nadolazećeg festivala u travnju, govori za Universitas.

Kako Hrvatska stoji s interesom za prirodnu znanost?

Hrvatska se nalazi na samom dnu europskih zemalja po interesu za prirodne znanosti. Ne postoji svijest o važnosti temeljnih prirodnih znanosti, kako u javnosti tako i u političkim krugovima. Na mišljenje javnosti možemo utjecati kroz zanimljive projekte, nakon čega bi javnost trebala pritisluti političare da se probude i

razlog tome kriva percepcija prirodnih znanosti. Primjerice, fizika je djeci predstavljena u sedmom razredu kroz pretvaranje mjernih jedinica. Pa niti ja ne bih voljela takvu fiziku! Fizika se mora predstaviti kroz pokuse te kroz primjenu. Djeca niti ne znaju da upravo fizika daje odgovore na pitanja poput onoga

zašto su more i nebo plavi, i što im ranije pokažemo kako su prirodne znanosti zanimljive, to su veće šanse da oni krenu u tom smjeru. Treba ciljati upravo na djecu koja bez poticaja ne bi krenula tim putem. U svakom razredu postoji postotak djece koja će naučiti ono što im predajete bilo da ste vi dobar ili loš profesor, a

postoje i oni koji ništa neće naučiti, koliko god se vi trudili. No najveći dio učenika će naučiti nešto ukoliko im pružite prave preduvjete, i to je naša ciljna grupa. Također, želimo poraditi na promjeni potpuno pogrešnog stereotipa, da su prirodna i tehnička zanimanja više za dečke nego za djevojke.

“ Tehologija ide naprijed strašno brzo i mi na fakultetima trenutno školujemo studente za koje se niti ne zna čime će se baviti jer će doći do pregršt novih otkrića, a time i do potpuno novih radnih mjesta.

Festival znanosti i Noć istraživača

Festival znanosti 2010. započinje 19. travnja, a ovogodišnja tema je Zemlja. Grupa entuzijasta, ponajviše s FESB-a (uključujući i Alumni FESB), PMF-a, Medicine i Građevine uključila se u organizaciju toga događaja. Cijeli bi grad trebao taj tjedan živjeti u znaku znanosti. Održavat će se radionice iz astronomije, okoliša, meteorologije, fizike, kemije, biologije i računarstva, izvodit će se pokusi u satorima, prezentacije najzanimljivijih otkrića poput auta na vodik, znanstveni kafić radit će svuda po gradu, a planira se i izložba na temu Zemlja. “Birat će se najbolja fotografija Zemlje, a sve fotografije ćemo uključiti u izložbu koju će se moći pogledati tijekom tjedna Festivala znanosti. Pripremit ćemo i Akademiju u školi. Akademija obuhvaća radionice iz astronomije, okoliša, meteorologije, fizike, kemije, biologije i računarstva te predavanja sveučilišnih

profesora u školama umjesto njihovih profesora. Ovo su samo neke od aktivnosti koje pripremamo.”, otkriva Željka Fuchs. Od ostalih aktivnosti, prva s kojom se započinje je igrokaz iz fizike za vrtiče i niže razrede osnovnih škola u Splitu, ali i po našoj Županiji. “Smatram da nema boljeg načina uatažiti dječju znatiželju nego eksperimentom u kojem sama sudjeluju. Ideja je napraviti igrokaz u kojem se na šaljiv način opisuju prirodni fenomeni. Kostimirani studenti-glumci bi uz priču i prikaz pokusa dočarali kako to, recimo, prof. Baltazar radi svoje izume. U tome mu nastoje pomoći dva pomoćnika koja su sve samo ne od pomoći jer su ‘smotani’ i stalno rade nešto krivo. Kroz smijeh i šalu, te puno dobrih pokusa kao što su stvaranje bure i magle, uključivanja žarulje na daljinu, simulacije erupcije vulkana te samo sudjelovanje u njima, djeca će moći

okusiti moć znanosti. Inicijalna sredstva smo dobili od Grada Splita, Splitsko-dalmatinske županije te Županijskog savjeta mladih. Također, u tjednu Festivala znanosti prikazivat ćemo igrokaz na jednom od gradskih trgova”, ističe docentica Fuchs. Sveučilište u Splitu je apliciralo i na EU FP7 sa projektom ‘Noć istraživača’, populamo znanstvenom manifestacijom koja bi se trebala održati na jednom od gradskih trgova u Splitu krajem ljeta. Ona bi uključivala biranje ‘znanstvenog supertalenta’, što može biti originalni pokus ili plesna koreografija koja prenosi neku znanstvenu poruku, a nastojat će se pojedinci ili grupe poput cijelog razreda. Žiri će dijeliti nagrade – računala, teleskope, mikroskope...Ideja je i da se raspíše natječaj za najbolji kratki film na temu znanosti, u trajanju od 3 do 5 minuta, najzanimljivije bi se prikazalo i nagradilo u Noći istraživača.

Ljudi i djeca žele se baviti zanimljivim i ‘cool’ zanimanjem, kako predstaviti znanstveno istraživanje kao takvo?

Djeca se ne mogu poistovjetiti sa znanstvenicima ukoliko ne znaju što oni rade. Trebalo bi podsjetiti djecu i cijelo društvo da ne bismo imali struju, grijanje, toplu vodu, BMW-e, espresokavu, računala, mobitele i sva ostala čuda tehnike da nema prirodnih znanosti. Trebali bismo moći odgajati djecu da budu znatiželjna te da se pitaju kako radi taj hladnjak iz kojeg su upravo izvadili Coca-colu prije nego što se sjeli za igricu koju su razvili upravo prirodnjaci. Trebali bismo moći predstaviti našu znanost na zanimljiv način, ali oni koji rade pravu znanost i pritom uživaju, rijetko imaju vremena i pričati. Tehologija ide naprijed strašno brzo i mi na fakultetima trenutno školujemo studente za koje se niti ne zna čime će se baviti jer će doći do pregršt novih otkrića, a time i do potpuno novih radnih mjesta. A ako nije dovoljan razlog studirati ono što čovjek voli ili što će mu tijekom godina rada predstavljati najveće zadovoljstvo, činjenica da ćete npr. kao fizičar

“ Hrvatska se nalazi na samom dnu europskih zemalja po interesu za prirodne znanosti. Ne postoji svijest o važnosti temeljnih prirodnih znanosti, kako u javnosti tako i u političkim krugovima

uvijek imati posla, možda bi mogla prevagnuti.

Imate međunarodno znanstveno iskustvo; kako se to radi vani, prvenstveno u SAD-u, gdje je znanost sastavni dio kulture i biznisa?

Teško se uspoređivati sa SAD-om koji po tom pitanju prednjači i pred Europom. U SAD-u postoji svijest i u javnosti i među političarima da su prirodne znanosti iznimno bitne za napredak države, a ljudi koji se njome bave su vrlo cijenjeni. Mislim da bi svaki znanstvenik morao znati na popularan način ispričati čime se bavi, pogotovo ako je za svoj projekt dobio novce iz državnog proračuna. Javnost financira državni proračun i ima pravo znati na što se novac potrošio. Prvi korak mogao bi biti pisanje sažetka projekta tako da ga javnost razumije te ga staviti barem na web stranicu projekta.